

CUPRINS

I. Europa și lumea în secolul XX	5
1. România și Europa în secolul XX	6
2. Unitatea și diversitatea Europei	10
3. Integrarea europeană	12
4. Cultura română în context european	14
5. Europa și spațiile de civilizație extraeuropene	18
<i>Studiu de caz:</i> Grigore Gafencu și Unitatea europeană	22
<i>Studiu de caz:</i> Imaginea României în presa internațională după anul 1989	24
<i>Aprofundare</i>	26
<i>Evaluare</i>	28
II. Economie și societate în lumea postbelică	29
1. Structuri sociale și profesionale în secolul XX	30
2. Migrații în lumea contemporană	32
3. Viața privată și viața publică	36
4. Curente și idei economice: economii dirijate și economii liberale	38
<i>Studiu de caz:</i> Economie rurală – economie urbană în România	42
<i>Studiu de caz:</i> Diaspora și exilul românesc	44
<i>Aprofundare</i>	47
<i>Evaluare</i>	48
III. Impactul tehnologiei asupra lumii contemporane	49
1. Impactul tehnologiei asupra individului și societății	50
2. Impactul tehnologiei asupra mediului	52
3. Noile tehnologii și timpul liber	54
<i>Studiu de caz:</i> Contribuții românești la dezvoltarea științei și tehnicii	56
<i>Evaluare</i>	58
IV. Stat și politică în perioada contemporană	59
1. Evoluția ideilor politice. Perspectivă istorico-filosofică	60
2. Regimuri politice și forme statale în lumea democratică	62
3. Forme de guvernare și regimuri nedemocratice	64
4. Organizare statală și regimuri politice totalitare	66
5. România în totalitarism: 1945 - 1989	68
6. România: dificultățile tranziției la democrație	70
<i>Studiu de caz:</i> Dezbateri parlamentare în parlamentul României la 1900	72
<i>Studiu de caz:</i> Dinamica partidelor în România	74
<i>Studiu de caz:</i> Sistemul electoral în România	76
<i>Opinii și argumente</i>	78
<i>Aprofundare</i>	80
<i>Evaluare</i>	82
V. Cooperare și conflict	83
1. România și conflictele regionale ale secolului XX	84
2. Societatea Națiunilor	86
3. Organizația Națiunilor Unite - ONU	88
4. Războiul Rece	92
5. Lumea a Treia	94
6. Problemele contemporane. Terorismul	96
<i>Studiu de caz:</i> România în „Tratatul de la Varșovia”	100
<i>Eseul jurnalistic</i>	102
<i>Aprofundare</i>	103
<i>Evaluare</i>	104
VI. Religia și viața religioasă	105
1. Fundamentalismul religios	106
2. Pelerinajul	108
3. Arhitectura religioasă contemporană	110
<i>Studiu de caz:</i> Diversitatea religioasă în România	114
<i>Aprofundare</i>	116
<i>Evaluare</i>	117
Recapitulare	118
Evaluare finală	122
Atlas istoric	124
Bibliografie selectivă	127
Credit fotografic	128

1

Europa și lumea în secolul XX

Secolul XX debutează sub semnul progresului tehnico, științific și cultural, Europa fiind socotită „centrul lumii”. „La Belle Époque” este întreruptă brutal de izbucnirea „Marelui Război”.

Principalele evenimente și fenomene din perioada interbelică au fost: emanciparea femeii; „anii nebuni”; marea criză economică; apariția regimurilor politice totalitare.

Al doilea Război Mondial aduce profunde modificări în ierarhia statelor. Cele două superputeri, SUA și URSS se vor confrunta pentru a-și impune supremația. Pentru Europa, acest fapt determină împărțirea în două lumi total diferite.

Jazzists cântând Django Reinhardt (Grup de jazz interpretând piese de D. Reinhardt), Place de Vosges, Quartier Marais, Paris, 7 mai 2000

2 „Pentru unii noștri veac a început fără să știe că începe. Pentru alții a fost căle un semn: în Franța s-a încheiat nefericită Afacere Dreyfuss, în Anglia s-a sfârșit epoca victoriană, S.U.A. și-a dat seama de forța ei înfrângând ușor puterea Spaniei dincolo de mări ș.a.” (Ion Bulei, *Lumea românească la 1900*, Ed. Eminescu, București, 1984)

FIȘA PROFESORULUI: Continuitate, diversitate, schimbare

I. Concepte de aprofundat:

continuitate și schimbare, unitate și diversitate, național și universal, ideologie, drepturile omului, Europa unită, spațiu istoric

II. Probleme cheie

1. Principalele evenimente ale secolului XX.
2. Europa și lumea.
3. Cultura românească în context european.
4. Unitatea și diversitatea Europei.

III. Cuvinte cheie:

diversitate, etnie, discriminare, confesiune, integrare, toleranță, prejudecăți, interferențe

IV. Aprofundarea valorilor cetățeniei democratice:

toleranță etnică, religioasă și culturală, respectarea drepturilor fundamentale ale omului

Compararea relevanței surselor istorice în abordarea unui subiect –

Anul 1940

1. 29 și 30 iunie

Zile de amărăciune, de dolu și de îngrășare. Rușii pătrund în Basarabia și în Nordul Bucovinei. Trupele noastre se retrag căutând să-și salveze echipamentul și muniția (...) problema e: se vor opri rușii la Prut? Și înțepte nasc și celelalte două întrebări: ce vor face ungurii? Ce vor face bulgarii? Dar mai presus de toate se pune chinușoarea întrebare: Ce facem noi pentru a opri pe ruși? Ori ne batem, ori stabilim numaidecât un contact politic cu ei (...) și ce facem pentru a împăca pe bulgari? Cum rezolvăm problema unghurescă?!

(Grigore Gafencu, fost ministru de Externe, *Jurnal 1940-1942*, Editura Globus, București, 1992)

2. Grup de refugiați din Basarabia în Clava de Nord, „Universul”, 1940

3. Oamenii din sat începeau să plece. Rușii nu și-au instalat din primele zile grănicerii. Pe mine tata m-a trimis cu cele șase vite la pădure să le pășuniez și mi-a spus să nu vin peara acasă, ci să merg în satul Orofiana la niște rude. Tata, mama și fratele meu au mai rămas acasă. Nu se știa sigur unde se va fișa granița (...) Într-una din zile am văzut ocași români și ruși care mergeau împreună prin grăie sau alte semănături și făceau, înfringând în pământ prăjini la distanță mai mică. Atunci ne-am dat seama că granița se fixase definitiv. Eu rămăseseam în România, iar părinții și fratele în U.R.S.S.

(Pintilie Iacob, despre ocuparea Herței, *Băjenie și surpliv*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001)

Guvernul sovietic propune: „1. în decurs de patru zile, începând de la ora 14, după ora Moscovei, la 28 iunie să evacueze teritoriul Basarabiei și Bucovinei de trupele românești. 2. Trupele sovietice, în același timp să ocupe teritoriul Basarabiei și partea de nord a Bucovinei. 3. în decursul zilei de 28 iunie trupele sovietice să ocupe următoarele puncte: Cernăuți, Chișinău, Cetatea Albă.” Nota ultimativă adresată de guvernul sovietic în noaptea de 27 iunie 1940

4. Am observat întâi că este o hartă românească. Am deschis-o cu nordul în jos, ceea ce m-a făcut să nu înțeleg nimic. Mi-a întors-o Schmidt: Ochii mei căutau tăietura de la granița de vest pe care cu toții o așteptam. Mi-am dat seama însă că este altceva. Am urmărit cu ochii granița care pornea de la Oradea către răsărit, alunecând sub linia ferată și am înțeles că cuprindea și Clujul (...) Am început să nu mai văd. Când mi-am dat seama că granița coboară în jos ca să surprindă secuiimea am mai avut, în disperarea mea, un singur gând: Brașovul! O mică ușurare: Brașovul rămănea la noi. Când am privit cu toată grozvia împărțirea Transilvaniei, am înțeles că puterile care îmi erau mult sălăbite mă părăsesc cu totul. Tabloul dinaintea ochilor s-a făcut neclar, ca un nor galben cenușiu, din cenușiu, negru... în clipa aceea mi-am pierdut conștiința.

(Mihail Manoilescu, ministru de Externe, *Dictatul de la Viena. Memorii iulie-august 1940*, Editura Enciclopedică, 1991)

5. România în septembrie 1940

6. Abdicarea Regelui Carol al II-lea, „Universul”, septembrie 1940

7. Ca rezultat al cedrilor de teritorii către Uniunea Sovietică, Ungaria și Bulgaria, România care se născuse la sfârșitul Primului Război Mondial a pierdut o treime din suprafața sa (97 790 Km²) și din populație (6 181 317). Domnia lui Carol nu putea supraviețui catastrofei naționale.

(Keith Hitchins, *Istoria României*, Editura Enciclopedică, București, 1998)

- ▶ Numeste pentru fiecare document tipul de sursă: oficială, memorii (cui aparține), exprimă fapte, opinii, iconografie.
- ▶ Notați în caiet informațiile obținute.
- ▶ Precizați sursa care v-a oferit cele mai multe informații.
- ▶ Explicați importanța fiecărei surse.
- ▶ Alcătuiți un text pe baza informațiilor oferite.
- ▶ Decupați din ziar un articol care exprimă o opinie și un articol care exprimă un fapt concret.